

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm I. Vt Archidiaconus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

TITVLVS XXIII.

DE OFFICIO ARCHIDIACONI.

Superioribus Titulis generatim actum fuit de Ecclesie Ministris, quos ordinare, & instituere ad Episcopos pertinet. sequitur, ut in specie dicatur de quibusdam dignitatibus, personis & officijs Ecclesiasticis: Et primo de officio Archidiaconi, qui secundum pristinam consuetudinem, primam post Episcopum in Ecclesijs dignitatem obtinet, vti constat ex c. ad hanc, hoc tit.

CAPITVLVM I

Vt Archidiaconus.

PARAPHRASIS.

Archidiaconi officium in eo consistit, quod sit Vicarius Episcopi in omnibus (quod intelligitur in temporalium, tum spiritualium rerum administratione) ideoque, cura vniuersi Cleri tam in ciuitate Episcopali, quam in Parochijs habet. Et saltem tertio quoque anno, si Episcopus ipsemet non potest, diocesim visitare debet, & quae emendanda sunt, tanquam Episcopi vicem gerens corrigere.

SUMMARIVM.

1. Archidiaconi officium in primitiua Ecclesia erat, imperare Diaconis & Subdiaconis, eos ad altaris ministerium instruere, & bona Ecclesiae administrare ac dispensare.
2. Eius officium nunc sumendum potius ex cuiusque ecclesiae consuetudine & Statutis, quam iuris scriptis.
3. Differt ab officio Generalis Vicarii in duobus.
4. Archidiaconus secundum ius commune

- & seclusis particularium ecclesiarum consuetudinibus, preferendus est Praeposito & Decano, seu Archipresbytero.
5. Dignitas Vicarii Generalis absolute minor censetur, quam aliae quaedam ecclesiae Cathedralis dignitates, qualis est Archidiaconi.
 6. Episcopus per seipsum vel Vicarium Generalem, aliumve quotannis visitet diocesim, vel si ob latitudinem vno anno non potest, saltem biennio visitatio absoluat.
 7. Visitatores praeter procuraciones, hoc est, victualia moderata sibi, ac suis necessariis nihil omnino exigere aut accipere debent.

Sciendum est primo: Archidiaconus, vti nomen ipsum indicat, est diaconorum Princeps, seu primus Diaconus, eius, secundum pristinam consuetudinem, magna in Ecclesia Romana dignitas fuit. Quia enim Diaconi Episcopo proximè assistebant in sacrificio, eumque perpetuo comitabantur, ideò ipsis quoque dispensatio, & administratio patrimonij Ecclesiastici commissa fuit, vti colligitur ex c. 6. Actor. vbi Ioannes Lorinus legi potest, ver. 3. Quare in primitiua Ecclesia Archidiaconi officium erat, tum Diaconis, & hypodiaconis omnibus imperare, eosque ad altaris ministerium instruere, tum verò bona Ecclesiastica administrare, ac dispensare. Progressu autem temporis Archidiaconi potestas maior euasit, vt Vicarius Episcopi in omnibus esset, totique clero imperaret. Videri potest Azor to. 2. hb. 3. c. 12.

Sciendum est secundo: Archidiaconi officium, ac potestas neque olim fuit, neque nunc est eadem in omnibus Ecclesijs: quare rectè hinc notauit Innocent. Syl. ver. Archidiaconus n. 1. Si cognoscere velimus Archidiaconi officium, potius inspiciendam esse

Bbbb 3 cuius-

cuiusque ecclesie consuetudinem, aut statutum, quam iura scripta. Nam in quibusdam Ecclesijs Archidiaconus nullus est: sed eius officium, quod hic describitur, vel Archipresbyter seu Decanus praestat, vel generalis Episcopi Vicarius, seu Officialis: In quibusdam vero Ecclesijs Archidiaconus quidem est, sed tantum praesentiam inter Canonicos habet, nullam vero iurisdictionem, vel administrationem. *Qua de re Azor loco cit. q. 6.*

3 Nunc **QVÆRITVR** primò: **Quomodo** Archidiaconi officium hoc e. descriptum differat ab officio generalis Vicarij, de quo lib. 6. decret. tit. 13. lib. 1. Respondeo, his modis differre. I. Archidiaconus ipso iure est Vicarius Episcopi; cum officium Vicariatus eius dignitati annexum sit, ideòque auferri ei non potest: Sed Vicarius ab homine, videl. Episcopo, tamen secundum institutionem & auctoritatem canonum instituitur, & ad libitum eius amoveri potest. Aliter dici potest, quòd Archidiaconus sit Vicarius natus, intitulatus & perpetuus: Officialis autem sit Vicarius factus, non intitulatus, ac temporalis. Videri potest Butrio c. ad hæc, hoc tit. Iacobus Sbrozjus de Vicario Episc. lib. 1. q. 3. n. 15. Hostiensis tit. de officio delegati, n. 2. Vbi doctè distinguit, quòd Archidiaconi iurisdicção ordinaria directè proveniat à lege, indirectè autem ab homine, v. g. Episcopo instituente Archidiaconum, nam per consequentiam tribuit ei potestatem ordinariam Vicariatus. At vero Vicarij Generalis seu Officialis iurisdicção (quæ & ipsa ordinaria est, vt infra dicam tit. 28.) directè provenit ab Episcopo creante & instituente Vicarium; indirectè vero à lege seu canone. Quia canon auctoritatem dat Vicarium generalem instituendi: nam alioquin nemo Principe inferior officium aut iurisdictionem suam iure ordinario exercendam committere potest. docent DD. in l. penult. ff. de iudicijs, Robertus Marunta de ordine iudiciorum p. 4. n. 52.

Alterum discrimen. Ab Archidiacono ad Episcopum appellari potest, e. referente, de præbend. Sed à Vicario Generali seu

Officiali ad Episcopum appellari nequit, e. 2. de consuet. in 6. Is enim Episcopi tribunali seu consistorio præest: Sed Archidiaconus propriam, eamque subordinatam Episcopo iurisdictionem habet. Quemadmodum & à Principum Vicarijs, atque vrbium præfectis appellare licet, vt Gl. notavit in l. 1. C. de officio Vicarij, Tuschus ver. Vicarius, concl. 482. n. 20.

QVÆRITVR secundò: **Vtrum** Archidiaconus Vicarij generali, item Archipresbytero, Præposito, seu Decano præferendus sit. Hanc quæst. tractat Sbrozjus lib. 2. q. 25. Respondeo; Si de dignitate Archidiaconi secundum ius commune, & seclusis particulibus Ecclesiarum consuetudinibus, loquamur, certum est, Præposito, & Decano seu Archipresbytero, præferendum esse Archidiaconum; quippe cui omnis totius cleri cura commissa est, c. ad hæc, 7. hoc tit.

Neque obstat, quòd absurdum videatur, Diaconum presbytero præferri: non enim præfertur ordinis ratione, sed ob maiorem iurisdictionem, & administrationem. Quo simili modo Cardinalium dignitas maior censetur quam Episcoporum, quia illi proximè assistentes lateri S. Pontificis, eius negotia curant, vt bene annotavit Tuschus cit. loc. n. 15. Sic etiam olim in quavis Ecclesia Cathedrali septem Diaconi constituebantur, vt Episcopo adessent, eiusque negotia procurarent, vt habetur in can. 15. Concil. Neocæsariensis, relato in c. Diaconi, d. 93. Qui proinde presbyteris quippe sacra tractantibus, in externa gubernatione præponebantur, maxime illorum Princeps, siue Archidiaconus. Nihilominus cum diuina mysteria agerentur in ecclesia, presbyteros sequi debebant. Fuit autem ob eam rem tempore Anastasij I. circa annum Christi 400. grauis contentio orta inter Diaconos & Presbyteros: Dum enim illi, ob commissam sibi administrationem, superbià elati presbyteros contempserent: hi autem se fortiter oppoerent, ac dicerent, secundum consuetudinem Ecclesie Romanæ ad eos Presbyteros Diaconis præferri, vt illis stantibus presbyteri ad diuina officia

officia sedere possint: eousque per contentionem progressi fuerunt, ut neque Evangelium coram populo legentibus Diaconis, Presbyteri à sede sua exurgere vellēt. Contra quos statutum edidit idem Anastasius, vbi habetur in Pontificali libro: *Constituitur quatuor Evangelia recitarentur, sacerdotes non sederent, sed turui starent.* Legauntur, quæ scribit S. Hieron. epist. 85. ad Euagr. relatus in c. legimus, 24. d. 93. & Baron. Ann. 462. n. 42.

Quod ad alterum attinet, Canonistæ quidam, inter quos Felinus in rubr. de maior. & obed. n. 10. Tuschus cit. concl. 482. n. 21. aiunt, absurdum & stultum videri, si Archidiaconus præcedere velit Episcopi Vicarium; cum eius tribunal inferius sit, & subiectum Consistorio Episcopali, cui præest Vicarius Generalis, seu Officialis. Sed de facto in pluribus Ecclesijs contrarium observatur, ut Vicarius generalis seu Officialis sequatur Ecclesiæ Cathedralis Archidiaconum, Præpositum, & Decanum; quin imò aliquibus locis omnes Ecclesiæ Cathedralis Canonicos. Talem autem consuetudinem damnare difficile est. Accedit, quòd in c. ad hæc, 7. expressè habetur, quòd secundùm Romani Ordinis constitutionē, Archidiaconus maior post Episcopum, eiusdem Episcopi Vicarius existat. Quare respondetur ad objectionem; Consideratione diuersarum causarum, & locorum, eandem personam eidem anteferri & postponi, uti constat ex l. i. C. de officio Vicarij, vbi dicitur, in causis civilibus atque iudicijs Vicarios Comitibus militariibus anteposendos esse, sed in rebus militariibus postponendos: Ita dico de Vicario; Licet is in tribunali suo, quatenus Episcopi ibi vices actualiter gerit, superior sit, siue iurisdictionem in alios omnes clericos, etiam Archidiaconum, exerceat (cum nullus subditus Episcopo eius tribunal declinare possit) tamen extra tribunal suum, ut in ecclesia, in processionibus, alijsque conuentibus postponi potest, ita ut, absolutè loquendo, dignitas Vicarij generalis minor censeatur, quam alia quedam Ecclesiæ Cathedralis dignitas.

Denique quod attinet ad diœcesis visitationem, de qua in fine huius c. mentio fit, seruari nunc debet constitutio Trident. sess. 24. c. 3. de reform. Ut Episcopus per seipsum, vel, si impeditus sit, per Vicarium generalē, aliumue Visitatorem diœcesin quotannis visitet. Quòd si ob latitudinem vno anno tota visitari non possit, saltem biennio visitatio absoluat. Quòd si Archidiaconi, aliæque inferiores ius visitandi per Ecclesiæ consuetudinem habeant, tum visitationis suæ rationem Episcopo intra mensem reddere cogantur; & eo non obstante, Episcopus aut visitator eius visitationem instituere potest. Porro visitatores, præter victualia moderata sibi ac suis necessaria (quæ procuraciones vocantur c. procuraciones, 23. de censibus, c. felix, 3. eod. in 6.) nihil omnino exigere aut accipere debent.

CAPITVLVM II.

Officium.

AD officium Archidiaconi pertinet Diaconos, aliòsque Ministros inferiores ad altaris ministerium instruere; præcipere, quis Diaconorum Euangelium (si ipsemet non voluerit) legere, aut cantare debeat. Vide c. 1. d. 25. & quæ dicta sunt c. præced.

CAPITVLVM III.

Ea quæ.

CUm Archidiacono custodia rerum Ecclesiasticarum præcipue commissa sit, ideo si quid per culpam vel fraudē cuiuspiam perierit, ab ipso repetetur. Ita Gregorius I. regit. 1. epist. 10. ad Fortunatum Diaconum.

NOTANDVM Vn. Supremus rerum Ecclesiæ Custos tenetur non tantum ex culpa propria, lata aut leui; sed etiam ex culpa aut dolo inferiorum, v. g. si sacristæ culpa aliquid perierit. Id verò intelligi debet, si ipse Superior negligentæ argui potest, quòd inferioribus non attenderit, uti hic Anton. docet n. 1. Sed prius obligatur inferior, qui perdidit.